

Barne- og familiedepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Deres referanse:

Vår referanse:
23/241573 - 16

Sted, dato:
Oslo, 26.01.2024

Politidirektoratets hørings svar - NOU 2023:24 Med barnet hele vegen - barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit

Innledning

Politidirektoratet viser til Barne- og familiedepartementets høringsbrev av 30. oktober 2023. Høringsfristen var 22. januar 2024. Politidirektoratet beklager en noe sen oversendelse av vårt hørings svar.

Politidirektoratet har forelagt høringen for samtlige politidistrikt.

Politidirektoratet har mottatt innspill fra politidistriktene Oslo, Øst, Vest, Sør-Vest, Innlandet og Agder. Mottatte innspill følger vedlagt dette hørings svaret.

Politidirektoratets merknader

Barnevernsinstitusjonsutvalgets NOU 2023: 24 gir etter det Politidirektoratet kan se en god gjennomgang av institusjonsbarnevernet, men omhandler i begrenset grad politiets rolle eller ansvar i møtet med målgruppen barn som bor på institusjon, heller ikke politiets konkrete samhandling eller befatning med institusjonsbarnevernet. Utvalget har i liten eller ingen grad tatt opp spørsmål av betydning for politiets operative virksomhet. Politidirektoratet ser dette som en mangel ved utredningen.

Politidirektoratet anser imidlertid enkelte av anbefalingene som relevante og vil i det følgende kommentere disse, men avgrenser våre innspill til å omfatte forhold av betydning for barnets beste i møte med politiet og forhold av betydning for den operative virksomheten i politiet.

Politidirektoratet slutter seg i det vesentlige til utvalgets utredning. Under følger innspill på relevante anbefalinger, og kommentarer på det vi anser som mangler ved utredningen.

Politidirektoratet noterer seg at politiattest er omtalt og avventer evt. høring om lovendringer, dette vil således ikke bli kommentert i denne høringen.

Politidirektoratet går ikke nærmere inn i faglige vurderinger og anbefalinger fra utvalget som knytter seg til barnevernfaglige eller helserelaterte spørsmål, utover at vi i sin helhet støtter den grunnleggende tilnærmingen og redegjørelsen som fremgår innledningsvis til de ulike temaene under deloverskriftene i sammendraget.

Politidirektoratet anerkjenner NOUen som et godt dokument med en rekke anbefalinger som virker adekvat på flere områder. Øst pd uttaler i sitt høringsinnspill:

"Politiet opplever på jevnlig basis selv utfordringene som følger av sektorvise ansvarsforhold, grensesnittet mellom etater og hjelpeinstanser og i vekslingene mellom disse. Også på barnevernsområdet. Vår vurdering er at utvalget på en presis, tydelig og konkret måte har klart å identifisere og beskrive de relevante utfordringene, med et gjennomgående og klart fokus på målgruppas behov, rettigheter og utfordringer. Og ikke minst synes anbefalingene om tiltak og løsninger å være preget av nettopp dette perspektivet."

Vi merker oss funn om at *"Hjelpen blir fragmentert og tjenestene er uenige om hva barna trenger og hvem som har ansvaret og at mange av barna har store behov for psykisk helsehjelp som de ikke får dekket i dag. Særlig svikter det i overgangene mellom barnevern og helsetjenester"*. Mange av barna, og særlig de barna med store og sammensatte behov, omtalt i kapittel 8.2, er de barna som politiet ofte kommer i berøring med.

Politidirektoratet støtter derfor anbefalingen om at det bør tenkes nytt om hvordan samfunnet skal sikre disse barna den hjelpen de trenger. Hjelpen skal bygge på en felles forståelse av hva barna trenger. Her trer behovet for tverretattlig samhandling frem. For politiet gjelder dette særlig evnen til å utveksle informasjon og etablere en tilfredsstillende felles problemforståelse som sikrer korrekt kunnskapsgrunnlag om hva som er barnets beste hos de ulike tjenestene som har forpliktende ansvar. Vi ønsker i den sammenheng å knytte noen kommentarer til utvalgets forslag 7 om tverrdepartemental oppfølging av tilbudet til barn som begår alvorlig kriminalitet.

"Forslag 7: Tverrdepartemental oppfølging av tilbudet til barn som begår alvorlig kriminalitet

Med utgangspunkt i utvalgets forslag, og det tverrdepartementale samarbeidet og utfordringsbildet som allerede er etablert, må de respektive departementene sammen adressere hvordan samfunnet skal møte barn og unge som deltar i alvorlig kriminalitet, både gjennom forebygging og andre tiltak.

Justis- og beredskapsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Barne- og familiedepartementet må særskilt vurdere hvordan sektorene sammen kan sikre et tilbud som er forsvarlig både for barnet og samfunnet for øvrig i de tilfellene barn som begår alvorlig og gjentatt kriminalitet må frihetsberøves."

Politidirektoratet støtter utvalget i at utfordringene knyttet til institusjoner og barn på institusjonene eies av flere departementer, og må finne sin løsning i tydelig ansvarsdeling og forpliktende samarbeid på tvers av sektorer, stat og kommune. I den forbindelse viser vi til høringsinnspill fra Agder politidistrikt som har gode erfaringer med samarbeid på tvers.

"BUF-etat, Agder politidistrikt, region Sør, kommunene i Agder representert v/KS Agder, Agder Fylkeskommune, Sørlandet sykehus v/klinikk for psykisk helse og Statsforvalteren, har gjennom en intensjonsavtale startet opp ett tverretattlig samarbeid som skal sikre god samhandling vedrørende ungdom på barneverninstitusjoner."

"Ungdom som plasseres på institusjon har store sammensatte behov og utfordrer flere etater samtidig med sine behov og sine handlinger. De har ofte flere plasseringer bak seg, og de blir kasteballer i et system som ikke er tilpasset deres behov. I tillegg er det lite samhandling og manglende koordinering mellom etatene i disse sakene.

Med denne bakgrunnen ble det igangsatt et samarbeid mellom nevnte etater. Det ble skrevet en intensjonsavtale som sikrer at det settes inn koordinerte tiltak med barnets beste og samfunnsvernet i fokus, samt sikrer den helt nødvendige kommunikasjonen mellom etatene der hver og en av oss har "en del av et ansvar", men hvor det enkelte barn og lokalsamfunn er helt avhengig av at vi jobber godt sammen for å finne gode løsninger og skape gode resultater."
(Avtalen følger vedlagt høringsinnspillet fra Agder politidistrikt).

Utvalget påpeker videre at et godt institusjonstilbud vil kunne ha samfunnsvern som konsekvens, men aldri som formål. Politidirektoratet støtter utvalgets forslag om at barnevernsinstitusjonenes formål skal være å gi barna omsorg, utviklingsstøtte og beskyttelse, med utgangspunkt i det enkelte barns behov og ressurser.

Dette vil i stor grad gjelde målgruppen med store og sammensatte behov. Utvalget foreslår blant annet at det utvikles faglige retningslinjer for hvordan helsetjenesten og barnevernet sammen skal hjelpe barn med sammensatte behov. Vi støtter dette. For politiets del påpekes det at det må sikres at politiet involveres i det videre arbeidet med saker som omhandler barn med sammensatte behov og uttrykk som innebærer et handlingsmønster som medfører at de hyppig, eller i utsatte og sårbare situasjoner, kommer i kontakt med politiet.

Selv om ulike barnevernstiltak og opphold i en barnevernsinstitusjon ikke skal begrunnes med behovet for straff eller samfunnsvern vil det, etter vår oppfatning, ha stor betydning hvilken effekt institusjonsopphold har for sikkerheten til barnet og dets omgivelser. Dette berører etter vår mening grunnleggende avveiiinger knyttet til samfunnsvernet og barnets beste. Politidirektoratet støtter derfor utvalgets anmodning om at justissektoren, barnevernssektoren og helsesektoren sammen adressere hvordan samfunnet skal møte barn som deltar i alvorlig kriminalitet, og særlig i de få tilfellene hvor barnet må frihetsberøves.

Politidirektoratet stiller seg bak Øst pd som skriver:

" Som utvalget påpeker faller de ofte mellom eller utenfor, uten adekvat eller tilstrekkelig oppfølging og hjelp. Og det er ikke til å komme fra at de ofte ender med hyppig og varig tilværelse innenfor politiets ansvarsområde. Enten ved gjentatt (alvorlig) kriminalitet, eller gjentatte akutte faresituasjoner som alvorlig rus og overdoser, rømminger, suicidalitet osv. Mer alvorlig enn at disse legger beslag på betydelige ressurser fra politiets side, ender de aktuelle enkeltindividene opp med å sementere en tilværelse i utenforskap, fortvilelse, rus og kriminalitet. Med gradvis dårligere prognoser for et verdig og godt liv for hver gang de faller mellom."

Vedrørende ansvarsforhold og politiets rolle i møte med denne målgruppen, er det vår oppfatning at rapportens kapittel 8.5 gir en dekkende beskrivelse av justissektorens virkemidler rettet mot målgruppen, særlig knyttet til håndtering av straffbare handlinger.

Politiet har fokus på barns særskilte rettigheter i møter med politiet og tilstreber å møte barn i alle situasjoner på en forsvarlig og barnefaglig god måte. Politidirektoratet merker seg og ser i denne sammenhengen alvorlig på utvalgets beskrivelse av situasjonsbildet og utfordringene som barn og ansatte i institusjonene møter i hverdagen, herunder alvorlige hendelser som brann, rømminger, vold, trusler mv. Slike hendelser medfører en

betydelig oppdragsmengde for politiet og deler av håndteringen av slike hendelser berører politiets ansvarsområde.

Blant annet har reisevei ved transportoppdrag betydning for varigheten av politiets oppdrag og tiden barnet ivaretas av politiet. Uavhengig av hvilke ressursbehov dette utløser er politiets erfaring at slike hendelser er svært krevende oppdrag å løse, og en betydelig belastning for de involverte barna. Det er Politidirektoratets vurdering at tiltak som bidrar til å begrense reisevei, ikke bare vil ha betydning for barn i et tilknytningsperspektiv, men også vil redusere belastningen som påføres barn når de må forflyttes over lange avstander, gjerne under omstendigheter preget av betydelig grad av usikkerhet og utrygghet knyttet til alvorlige hendelser de nylig har opplevd. Politidirektoratet støtter derfor særlig utvalgets forslag 44 om at barn skal ha rett til institusjonsopphold i egen region, da dette kan redusere transportbehov med politibistand. Politidirektoratet anser at det er til målgruppens beste at kontakten med politiet begrenses der det er mulig.

Utvalget har, etter Politidirektoratets syn, i liten eller ingen grad har tatt opp spørsmål av betydning for politiets operative virksomhet. Politidirektoratet ser som nevnt over dette som en mangel ved utredningen.

Politiets rolle som bistandsorgan til offentlige myndigheter som barnevernet og politiets rolle som beskytter overfor innbyggerne, i dette tilfellet både barn og foresatte til disse, er roller som ikke nødvendigvis er enkle å utøve på samme tid.

Forholdet er heller ikke særlig omtalt i forarbeidene til den nye barnevernsloven fra 2021, Prop.133 L (2020-2021) Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven. Det fremgår der at politiets bistand er en videreføring av gammel bestemmelse.

Barnevernloven kap 10 regulerer blant annet barnevernets bruk av tvang og makt ved undersøkelser og fullbyrdelser av vedtak og § 12-10 hjemler barnevernets bruk av politi. I noen tilfeller kan barnevernet møte på motstand i arbeidet sitt, som resulterer i at det blir vanskelig å få gjennomført undersøkelser eller andre typer tiltak uten at det blir nødvendig å bruke tvang og makt. Det kan være i tilfeller hvor foreldre eller andre involverte prøver å hindre barnevernet i å gjennomføre undersøkelser eller ulike vedtak.

Når det finnes påkrevet kan barnevernadministrasjonens leder kreve bistand av politiet til gjennomføring av undersøkelser etter § 2-2 og til fullbyrdelse av vedtak etter §§ 3-7, 3-8, 4-2, 4-3, 4-4, 4-5, 5-1, 5-5, 6-2 og 6-6, jf. bvl § 12-10.

Politiets har i utgangspunktet en bistandsplikt, jf. politiloven § 2 og politiinstruksen kap 13, men må vurdere den mottatte anmodningen med hensyn til:

- Om det er vern av offentlig myndighet (personer) eller bistand til offentlig myndighet (gjennomføre oppdraget), eller begge behov det anmodes om
- Om det kan bli behov for maktbruk - hvis mulig maktbruk er forutsett; løfte spørsmålet til politimesteren eller den hen har bemyndighet
- Kontrollere at vedtaket er gyldig fattet
  - av rett myndighet
  - at det er et formelt vedtak
  - at anmodningen samsvarer med vedtaket
- Mangler ved vedtaket må rettes til anmoder for mulige rettelser
- Politiet er selv ansvarlig for å beslutte bistand

- Foreta en helt overordnet vurdering av innholdet (om det er en åpenbar uriktig rettsoppfatning i anmodningen)
- Vurdere det faktiske grunnlaget (avgrenset til gitte opplysninger i selve anmodningen, ikke alle underliggende dokumenter)
- Alle politiets handlinger må vurderes hjemlet i politiloven § 6 – nødvendig, forsvarlig og forholdsmessig – maktpyramiden, alltid laveste type maktbruk som skal anvendes.

Det vises i den anledning til Innlandet pd som skriver:

"Politiet er seg bevisst at barnet kan påføres potensielle skadevirkninger i møte med politiet. Vi har derfor fokus på å opptre profesjonelt, ydmykt, samt utføre oppdraget med omsorg. Ved enkelte anledninger er vi bedt om å bidra med å få kontroll med barn rømt fra institusjon nesten daglig i lengre perioder. Ved en anledning ble politiet bedt om bistand til å hente et barn som rømte fra institusjon i Østfold og hjem til moren sin på Toten hele 15 ganger over en periode på 2 måneder, hvilket må utløse spørsmål rundt omsorgsrammen og samfunnets evne til å ivareta sårbare barn."

Bruk av politiet blir i forarbeidene beskrevet som et "dramatisk virkemiddel" som bare skal brukes i unntakstilfeller.¹ Hva som menes med unntakstilfeller blir ikke nærmere presisert, men så lenge det er barnevernet som er ansvarlige for gjennomføringen skal det der gjøres en grundig og faglig vurdering om politibistand er nødvendig i det aktuelle tilfellet.

Politiet er avhengig av et godt omdømme og innbyggernes tillit for effektivt å kunne utføre sitt arbeid. Innbyggerne i Norge har gjennomgående uttrykt høy tillit til politiet. Siden målinger av tillit til politiet første gang ble gjennomført, har resultatet ligget på over 80 prosent med en svakt stigende kurve, med en nedgang til 77 prosent i 2018, før resultatene fra 2020 igjen viser en stigning.² Undersøkelsene fra 2022 er utført annerledes og kan derav ikke sammenlignes med tidligere undersøkelser.

Andre undersøkelser har avdekket at det er en sammenheng mellom erfaringer med politiet og oppfatninger av politiets innsats på ulike områder, og tillit til politiet.³ Internasjonal forskning på hva som påvirker innbyggernes tillit til politiet har fremhevet to områder av betydning; det ene handler om politiet anses som effektive i sin oppgaveløsning og kriminalitetsbekjempelse⁴ og det andre om politiet anses å være prosessuelt rettferdige. I følge teori om prosessuell rettferdighet signaliserer politiet gode intensjoner ved å opptre upartisk og rettferdig - samt høflig, respektfullt og forklarende.⁵

Politiets innbyggerundersøkelse er ikke gjennomført på en slik måte at mindre grupper, som personer omfattet av barnevernets vedtak, kan trekkes ut av statistikken. Undersøkelsene retter seg heller ikke mot barn som respondenter. Men det er udiskutabelt at barn som omfattes av maktbruk fra politiet side vil bli negativt påvirket med hensyn til sitt syn på politiet som en individbeskytter. Forhold som kan få betydning

---

¹ Barne- og familiedepartementet: Prop. 43 L (2011-2012) Endringer i barnevernloven s. 58 første spalte

² Politiets årlige innbyggerundersøkelser

³ Se blant annet; Thomassen, G: Sosial tillit, politisk tillit og tillit til politiet i Runhovde S. (Red.), Tillit til politiet (s. 71-90) PHS Forskning 2010: 42 og Thomassen, G: Når politiet møter publikum En analyse av kontakterfaring og tillit til politiet, Nordisk politiforskning, pp 29 – 44. 30, 2017

⁴ Jackson, J. & Bradford, B. (2010) What is Trust and Confidence in the Police? Policing, 4, 241-248. doi: 10.1093/police/paq020

⁵ Thomassen, G: Når politiet møter publikum En analyse av kontakterfaring og tillit til politiet, Nordisk politiforskning, pp 29 – 44. 30, 2017

for hvordan de senere i livet forholder seg til politiet, både med hensyn til å forvente og be om hjelp, eller selv kontakte politiet for å gi informasjon og annen hjelp til politiet.

Politiet er også en viktig samarbeidspartner for barnevernet når det gjelder å beskytte barn og unge mot omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep.

Politidirektoratet vil påpeke at slike spørsmål i større grad bør synligjøres og drøftes i utredninger som blant annet omhandler politiet og barnevernet.

Politidirektoratet støtter også forslag 9 om etablering av en standard for tverrfaglig kartlegging for barn som skal flytte til institusjon. Rapportens omtale av individuell plan, og manglende bruk av denne rettigheten har betydning for politiets arbeid med barn under straffegjennomføring. Vi støtter at man i større grad benytter individuell plan og at dette tiltaket kan være nyttig for å koordinere barnets hjelpebehov. Det er avgjørende at en individuell plan og en eventuell ungdomsplan i tilknytning til straffereaksjoner for unge sammenfatter hjelpebehovet fremfor å fragmentere hjelpetilbudet.

For de barna som kommer i kontakt med politiet er det avgjørende at politiet involveres eller informeres om relevante forhold i individuell plan, for å kunne handle til det beste for barnet når politiet påtreffer barnet i situasjoner som utløser ansvar og handleplikt for politiet. Kunnskap om barnets behov og sårbarheter på tvers av sektorer innenfor rammene av personvern kan bidra til større traumesensitivitet på systemnivå i møte med barnet.

Politidirektoratet noterer seg også spesielt forslag 3 og 5 som ansees å være svært viktige tiltak for å kunne sikre oppfølging til barnets beste hele veien.

"Forslag 3: Det etableres et eget sikkerhetspsykiatrisk tilbud for barn

I tråd med anbefalingene fra de regionale helseforetakene, som går frem av utredningen «Overordnet plan for sikkerhetspsykiatri», etableres det et eget sikkerhetspsykiatrisk tilbud for barn under 18 år der det er mistanke om eller konstatert alvorlig psykisk lidelse og voldsatferd."

"Forslag 5: Ungdomsenhetene utvides med lavsikkerhetsplasser

Hurdalsplattformens punkt om å utvide og styrke ungdomsenhetene følges opp ved å etablere et tilbud med lavt sikkerhetsnivå hvor formålet er samfunnsvern, med et styrket miljøterapeutisk innhold og gode overganger for å sikre rehabilitering. En vesentlig del av bemanningen i tiltaket bør ha barnevernsfaglig kompetanse. Bufetat gis et ansvar for å bidra med dette, i tråd med importmodellen i dagens ungdomsenheter. Barnevernsfaglig kompetanse vil være viktig både i et rehabiliteringsperspektiv, og for å lette overgangene mellom ungdomsenhetene og barnevernsinstitusjoner eller andre tiltak. Lavsikkerhetstilbudet etableres i tillegg til dagens plasser i ungdomsenhetene.

Justissektoren innhenter og analyserer systematisk kunnskap om rettspraksis for fengsling og soning i ungdomsenhetene. Dette brukes som grunnlag for å etablere og harmonisere terskel for bruk av ungdomsenheter med henholdsvis høy og lav sikkerhet. Dette bør også ligge til grunn for en vurdering av behov for antall plasser i enhetene."

Politidirektoratet har ikke andre innspill til høringen. Mottatte innspill fra politidistriktene følger vedlagt.

Med hilsen

Kristine Langkaas

Seksjonssjef

Marielle Kvalheim Gunnarsen

Rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Vedlegg:

Høringsinnspill - NOU 2023:24 Med barnet hele vegen - barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit - Oslo politidistrikt

Høringsinnspill - NOU 2023:24 Med barnet hele vegen - barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit - Agder politidistrikt

Intensjonsavtale institusjonsungdom i Agder

Høringsinnspill - Barnevernsinstitusjonsutvalgets NOU 2023:24 Med barnet hele vegen - barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit - Innlandet politidistrikt

Høringsinnspill - Barnevernsinstitusjonsutvalgets NOU 2023:24 Med barnet hele vegen - barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit - Øst politidistrikt

Høringsinnspill - Barnevernsinstitusjonsutvalgets NOU 2023:24 Med barnet hele vegen - barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit - Vest politidistrikt

Høringsinnspill - Barnevernsinstitusjonsutvalgets NOU 2023:24 - Sør-Vest politidistrikt